

تحلیل عوامل موثر بر پدیده وندالیسم در فضاهای شهری

رضا روشنایی

کارشناس حقوق قضایی، شهرداری خرم آباد

چکیده

وندالیسم به عنوان پدیده‌ای اجتماعی گاهی در فضاهای شهری نمود پیدا می‌کند و آثار و پیامدهای مادی و معنوی به شکل منفی از خود بر جای می‌گذارد، در وقوع این پدیده عوامل متعددی اثرگذار است. در این تحقیق سعی بر آن شده است با بهره‌گیری از نظر خبرگان و برخی وندالها به تحلیل عوامل اثرگذار بر شکل‌گیری وندالیسم بپردازد. برای رتبه‌بندی عوامل اثرگذار بر وندالیسم از آزمون فریدمن بهره گرفته شد. نتایج تحقیق نشان داد، در بین همه عوامل سه عامل عوامل فردی و روانی وندالها، فقر اقتصادی و گروه دوستان و همسالان از اثرگذاری بیشتری برخوردارند. می‌بایستی با آموزش شهروندی، تقویت حس تعلق به مکان، نظارت بیشتر بر اموال عمومی در راستای کاهش وقوع و پیامدهای وندالیسم گام برداشت.

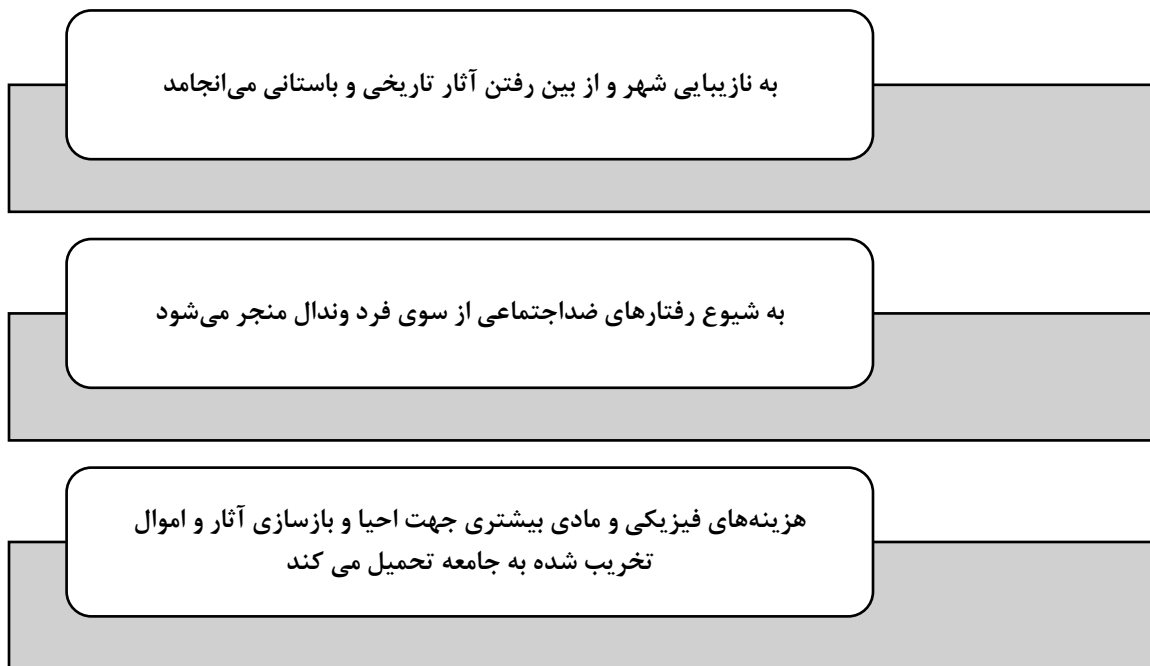
واژگان کلیدی: وندالیسم، آسیب اجتماعی، عوامل اثرگذار، شهر.

مقدمه

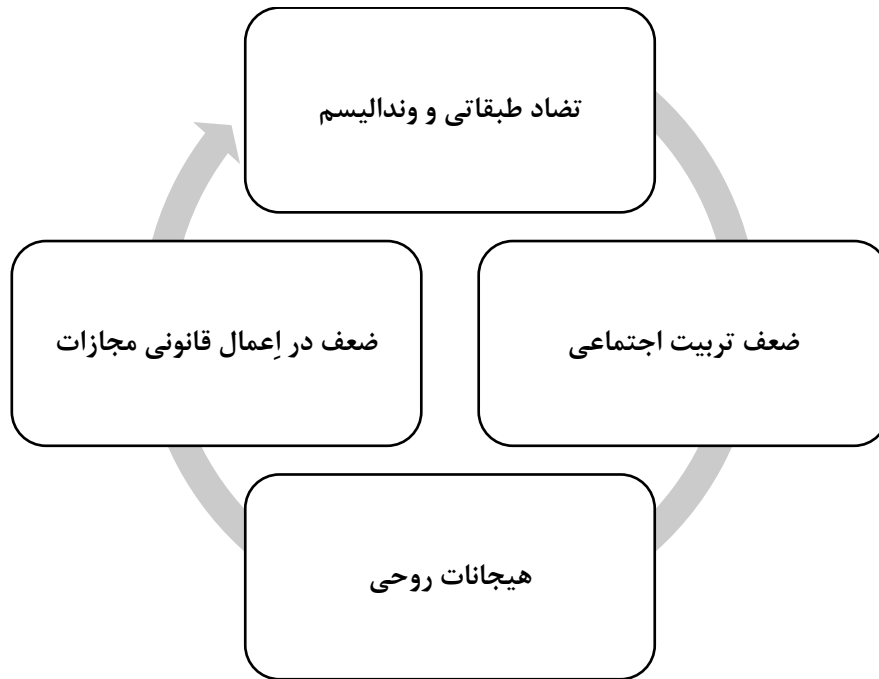
وندالیسم یا تخریب گرایی به معنای تخریب کنترل نشده اشیا و آثار فرهنگی با ارزش یا اموال عمومی است که یک ناهنجاری اجتماعی به حساب می‌آید. آنان گرایش به تخریب اموال و اماکن عمومی، بناهای تاریخی و اماکن مذهبی، مجسمه‌های نصب شده در میادین، سینماها، آسانسورها، پارک‌ها و فضاهای سبز عمومی، چراغ‌های راهنمایی، کیوسک‌های تلفن، صندلی اتوبوس‌ها و مترو، کندن و نوشتن بر دیوارهای کنار جاده‌ها و بر روی تنه درختان، کتاب‌های کتابخانه‌ها، صندوق‌های پست، شکستن شیشه‌های مغازه‌ها و به هم ریختن ورزشگاه‌ها دارند (<https://sedayemoallem.ir>)

سه نتیجه مهم وندالیسم در جامعه

شکل ۱: سه نتیجه مهم وندالیسم در جامعه

علل رفتار وندالیست ها

شکل ۲: علل رفتار وندالیست ها

میرفردی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش آموزان دبیرستانی شهر یاسوج پرداخته اند، نتایج آزمون پیرسون نشان می دهد که گرایش به وندالیسم با متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی ($R.= ۰,۰۲-؛ P.= ۰,۰۲۳$)، سن ($R.= ۰,۰۰۴؛ P.= ۰,۰۳۳$) و جامعه پذیری ($R.= -۰,۴۵؛ P.= ۰,۰۰۰$) رابطه معناداری دارد، ولی با متغیر جنسیت ($R.= ۰,۰۹۲؛ P.= ۰,۳۳$) رابطه معناداری ندارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می دهد که در مجموع متغیرهای مستقل تحقیق حدود ۲۵ درصد از متغیر وابسته را تبیین می کنند.

بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴) به تحلیل جامعه‌شناختی عوامل اثرگذار بر رفتارهای وندالیستی کلانشهر مشهد پرداخته اند، نتایج تحقیق حاکی از آن است که از نظر میزان، تعلق شهروندی، نابسامانی خانوادگی و رضایت از خدمات شهری در بین شهروندان وندال و غیروندال تفاوت معناداری وجود دارد. این تفاوت از نظر میزان رفتارهای وندالیستی در بعد گرایش به رفتار با اختلاف میانگین کمی است؛ ولی در بعد شدت رفتار اختلاف میانگین بالاست. بر اساس نتایج رگرسیون، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در بروز رفتارهای وندالیستی متغیرهای مشارکت و تعلق شهروندی است که بیشترین میزان بتا ($75/0$) را داشته است و بعد از آن، نابسامانی خانوادگی ($۰/۵۶$) و خدمات شهری ($55/0$)، بیشترین تأثیر را بر روی متغیر وابسته رفتارهای وندالیستی داشته است. یافته‌های تحلیل مسیر، بیانگر این است که متغیر مشارکت و تعلق شهروندی، نابسامانی خانوادگی و خدمات شهری اثر مستقیم و متغیرهای ناکامی اجتماعی و نابرابری اقتصادی و اجتماعی اثر غیرمستقیم را بر رفتار وندالیستی در بین پاسخگویان جامعه مورد مطالعه داشته است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که معادله پیش‌بینی شدت گرایش به رفتارهای وندالیستی می‌تواند $۷۱/۶$ درصد از واریانس متغیر وابسته رفتار وندالیستی را تبیین کند. در نهایت، پیشنهادهایی برای این تأثیرگذاری مطرح می‌شود.

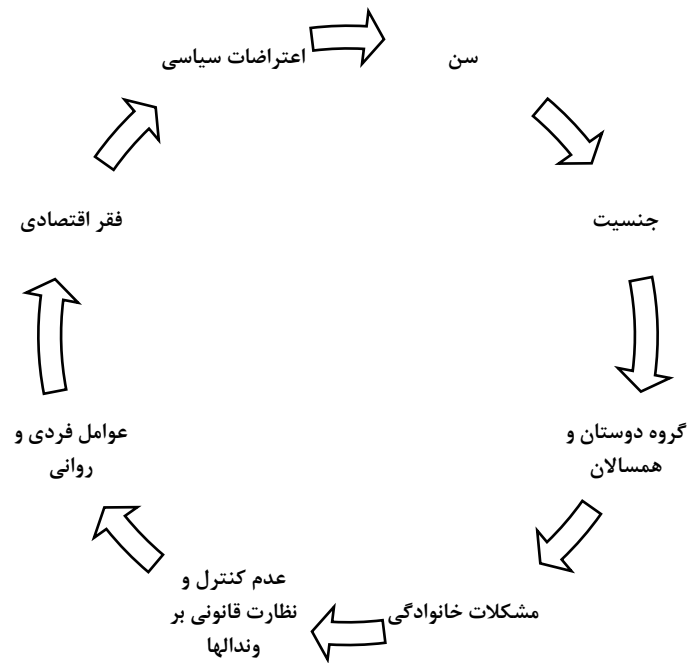
کردکریمی و روشنایی (۱۳۹۵)، به مطالعه گونه شناسی و شیوع شناسی رفتارهای وندالیستی پرداخته اند.

اکبری (۱۳۹۶) به بررسی عوامل موثر بر کاهش اثرات وندالیسم پرداخته است، نتایج تحقیق ایشان نشان می دهد بین مشاهده تخریب، متن مشاهده شده، عمل فرد، تأثیر رفتار گروه بر فرد، واکنش فرد در مقابل خرابکار، وضعیت اجتماعی، شهرنشینی و وضعیت اقتصادی با پدیده تخریب شهری رابطه معنا داری وجود دارد؛ و همچنین بین متغیرهای زمینه ای با پدیده تخریب شهری رابطه ای وجود نداشت. نتایج بدست آمده اهمیت تخریب شهری را نشان می دهد، موضوعی که مستلزم برنامه ریزی دقیق از سوی مسئولان می باشد؛ و با کنترل دسترسی به هدف های مستعد اقدامات تخریب شهری از طریق استفاده از ابزارهای و موانع فیزیکی، برداشتن یا حذف آماج تخریب شهری، عملیات روانی، کنترل مردمی و کنترل رسمی، تبلیغات می توان در کاهش این معضل اقدام نمود؛ که نیازمند توجه و دقت بیشتر می باشد. در این مقایسه با بررسی نمونه ای میدانی از شهر اهر به تحلیل عوامل تاثیرگذار در این پدیده اجتماعی برآمده و پارامتر تاثیر گذار بر آن دسته بندی شده است.

هوشیاری و همکاران (۱۴۰۰) مقاله ای با عنوان تحلیلی بر کنترل کیفی در مقابله با وندالیسم تدوین نمودند، در این تحقیق چنین نتیجه گیری شد که کنترل کیفی روش مناسبی برای مقابله با وندالیسم آن نمی باشد. بنابراین به واسطه پیشگیری وضعی و اجتماعی؛ وسعت دادن اختیارات میانجی گری پلیس، تشکیل شورای هماهنگی با مشارکت آموزش و پرورش، شهرداری، بهزیستی و صدا و سیما در راستای آموزش های رایگان فرهنگی و اجتماعی نسبت به اموال عمومی و آموزش به خانواده ها و شناسایی کودکان دارای اختلالات رفتاری می تواند راهکار مناسبی برای مقابله با وندالیسم باشد.

روش تحقیق

نوع تحقیق کاربردی، روش مورد استفاده، توصیفی- تحلیلی، منابع گردآوری داده ها، کتابخانه ای و پرسشنامه محقق ساخته می باشد. جامعه آماری مورد مطالعه ۳۰ تن از صاحب نظران و ۱۷ تن از وندالها می باشند، برای تحلیل عوامل اثرگذار بر پدیده وندالیسم در فضاهای شهری با نظر خواهی از کارشناسان شاخص ها استخراج شدند. برای تحلیل داده ها از آزمون فریدمن بهره گرفته شد، آزمون رتبه بندی فریدمن یک آزمون ناپارامتری است که برای رتبه بندی به کار گرفته می شود (<https://amarpishro.com/nonparametric-inferential-statistics/friedman-test/>)

شکل ۳: شاخص های تحقیق

یافته های تحقیق

برای تحلیل داده های گردآوری شده از آزمون فریدمن استفاده شد، نتایج حاصل از این آزمون به شرح جداول ذیل آمده است.

جدول ۱: داده های توصیفی								
	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
						25th	50th (Median)	75th
عدم کنترل و نظارت قانونی بر وندالها	47	2.13	.969	1	4	1.00	2.00	3.00
فقر اقتصادی	47	2.15	.780	1	4	2.00	2.00	3.00
عوامل فردی و روانی	47	2.85	1.302	1	5	2.00	3.00	4.00
دوستان و همسالان	47	1.77	.865	1	4	1.00	2.00	2.00
سن	47	1.70	.883	1	5	1.00	1.00	2.00
اعتراضات سیاسی	47	1.81	.711	1	3	1.00	2.00	2.00

جنسیت	47	1.57	.801	1	4	1.00	1.00	2.00
دوستان و همسالان	47	2.43	1.137	1	5	2.00	2.00	3.00

جدول ۲: آزمون فریدمن	
N	47
Chi-Square	49.128
df	7
Asymp. Sig.	.000
a. Friedman Test	

جدول ۳: میانگین رتبه ها	
	میانگین رتبه
عدم کنترل و نظارت قانونی بر وندالها	4.89
فقر اقتصادی	5.03
عوامل فردی و روانی	5.77
مشکلات خانوادگی	3.98
سن	3.72
اغراضات سیاسی	4.11
جنسیت	3.34
دوستان و همسالان	5.16

در بین عوامل اثرگذار بر پدیده وندالیسم عوامل فردی روانی با ۵,۷۷ رتبه اول، فقر اقتصادی با ۵,۰۳ رتبه دوم و گروه دوستان و همسالان با ۵,۱۶ در رتبه سوم قرار دارد.

نتیجه گیری

عمده ترین پیامدهای وجود و گسترش وندالیسم در قالب پیامدهای انسانی و مادی قابل مطالعه هستند. گسترش احساس ناامنی، بی ارزش شدن هنجارهای کنترلی، تکثیر رفتار از طریق تقلید تضعیف یا از دست دادن وجوه سازنده متعهد و مسئول در شخصیت افراد، اختلالات شخصیتی و اجتماعی، افزایش احساس نیاز به کنترل رسمی و در مواردی تقاضا برای تشدید مجازات‌ها، اصلاح سرمایه انسانی سازنده جامعه، مشغول شدن بخشی از نیروی توسعه جامعه به کنترل و مجازات است. در حالی که جنبه‌های مادی این رفتارها که بیشتر نیز مورد توجه قرار گرفته است ناظر بر خسارت مالی و اتلاف سرمایه‌ها برای بازسازی جبران گرامت و جریمه خانوارها و افراد از طریق افزایش مالیات‌های تحمیلی و جریمه اقدامات فرزندانشان است. نتایج این تحقیق نشان داد در بروز پدیده وندالیسم عوامل مختلفی اثرگذار است در بین همه عوامل سه عامل عوامل فردی و روانی وندالها، فقر اقتصادی و گروه دوستان و همسالان از اثرگذاری بیشتری برخوردارند. آموزش مناسب و جذب همکاری شهروندان و جلب اعتماد عمومی شهروندان، می‌تواند به کاهش رفتارهای وندالیستی منجر شود.

منابع

۱. اکبری، شیما (۱۳۹۶)، بررسی عوامل موثر بر کاهش اثرات وندالیسم، کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در عمران، معماری و شهرسازی
۲. بخارایی، احمد محمد حسن شربتیان (۱۳۹۴)، تحلیل جامعه‌شناختی عوامل اثرگذار بر رفتارهای وندالیستی (مطالعه موردی: در کلانشهر مشهد)، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، دوره ۴، شماره ۲ - شماره پیاپی ۲ صص ۴۸-۲۱.
۳. کردکرمی، امیر و علی روشنایی (۱۳۹۵)، مطالعه گونه‌شناسی و شیوع‌شناسی رفتارهای وندالیستی، دانش‌آموزان متوسطه ناحیه یک همدان، دو فصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، سال پنجم، شماره ۹، صص ۷۴-۵۳.
۴. میرفردی اصغر، سیروس، احمدی و زهرا نیکخواه (۱۳۹۱)، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر گرایش به وندالیسم (خرابکاری) در بین دانش‌آموزان دبیرستانی شهر یاسوج، جامعه‌شناسی کاربردی (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۳، شماره ۳ (پیاپی ۴۷)، صص ۲۰۶-۱۸۵.
۵. شهبازی، امیرحمزه و علیرضا شهبازی (۱۴۰۰)، الگویابی پراکنش فضائی وندالیسم و تبیین عوامل همپیوند آن نمونه پژوهشی: شهر جیرفت، دوره ۸، شماره ۲ - شماره پیاپی ۱۹، صص ۴۵-۲۵.
۶. هوشیاری، داریوش و همکاران (۱۴۰۰)، تحلیلی بر کنترل کیفی در مقابله با وندالیسم، دو فصلنامه پژوهشنامه حقوق کیفی.

8. <https://sedayemoallem.ir>

9. <https://amarpishro.com/nonparametric-inferential-statistics/friedman-test>

Analysis of factors affecting the phenomenon of vandalism in urban spaces

Reza Roshanaie

Judicial Law Expert, Khorramabad Municipality

Abstract

Vandalism as a social phenomenon sometimes appears in urban spaces and has negative material and spiritual effects and consequences. There are several factors influencing the occurrence of this phenomenon. In this research, an attempt has been made to analyze the factors influencing the formation of vandalism by using the opinions of experts and some vandals. Friedman test was used to rank the factors affecting vandalism. The results showed that among all the three factors, individual and psychological factors of vandals, economic poverty and group of friends and peers are more effective. It is necessary to take steps to reduce the occurrence and consequences of vandalism by educating citizens, strengthening the sense of belonging, and more control over public property.

Keywords: Vandalism, social harm, influencing factors, city.
